

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
GENERALINIS PROKURORAS**

**LIETUVOS POLICIJOS
GENERALINIS KOMISARAS**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS
DIREKTORIUS**

**FINANSINIŲ NUSIKALTIMŲ TYRIMO TARNYBOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**MUITINĖS KRIMINALINĖS TARNYBOS
DIREKTORIUS**

**L.E.VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS TARNYBOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS
VADO PAREIGAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL SUKČIAVIMO BAUDŽIAMOJO PERSEKIOJIMO STIPRINIMO
LIETUVOJE PLANO IR JO ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ
PATVIRTINIMO**

2009 m. rugsėjo 28 d. Nr. I-133/5-V-683/2-242/V-82/1R-130/4-620
Vilnius

Siekdami stiprinti sukčiavimo nusikalstamų veikų baudžiamąjį persekiojimą ir netoleravimą Lietuvoje:

1. T v i r t i n a m e pridedamus:
 - 1.1. Sukčiavimo baudžiamojo persekiojimo stiprinimo Lietuvoje planą (toliau – planas);
 - 1.2. Sukčiavimo baudžiamojo persekiojimo stiprinimo Lietuvoje plano įgyvendinimo priemonės (toliau – priemonės).
2. Į p a r e i g o j a m e pavaldžias institucijas vykdyti planą ir priemones.

3. S k e l b i a m e šį įsakymą prokuratūros, Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Muitinės kriminalinės tarnybos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėse.

Generalinis prokuroras	Algimantas Valantinas
Generalinis komisaras	Vizgirdas Telyčėnas
Specialiųjų tyrimų tarnybos direktorius	Žimantas Pacevičius
Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos direktorius	Romualdas Boreika
Muitinės kriminalinės tarnybos direktorius	Saulius Urbanavičius
L.e. valstybės sienos apsaugos tarnybos vado pareigas	Genadijus Kuznecovas

SUDERINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos
2009-08-12 raštu Nr. 18-5024

SUDERINTA
Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
2009-09-15 raštu Nr.(21.6-32)-R-8796

SUDERINTA
Lietuvos teismo ekspertizės centro
2009-08-11 raštu Nr. S-673

SUDERINTA
Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro
2009-09-17 raštu Nr.140-S-2058

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro,
Lietuvos policijos generalinio komisaro,
Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų
tarnybos direktoriaus,
Muitinės kriminalinės tarnybos direktoriaus,
Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos prie
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
direktoriaus,
L.e. valstybės sienos apsaugos tarnybos prie
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
vado pareigas 2009 m. rugsėjo 28 d.
įsakymu Nr. I-133/5-V-683/2-242/V-82/
1R-130/4-620

SUKČIAVIMO BAUDŽIAMOJO PERSEKIOJIMO STIPRINIMO LIETUVOJE PLANAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sukčiavimo baudžiamojo persekiojimo stiprinimo Lietuvoje plane (toliau – planas) numatomos priemonės, kuriomis būtų pagerintas sukčiavimo baudžiamojo pobūdžio nusikalstamų veikų tyrimo efektyvumas.

2. Planas parengtas pagal Europos Sąjungos Pereinamojo laikotarpio programos 2005 m. „Dvynių“ projektą LT/2005/IB/JH/01 „Sukčiavimo baudžiamojo persekiojimo stiprinimas Lietuvoje“.

3. Planas parengtas remiantis:

3.1. 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos pagrindų sprendimu 2001/413/TVR dėl kovos su sukčiavimu negrynosiomis mokėjimo priemonėmis ir jų klastojimu;

3.2. 2001 m. birželio 26 d. Tarybos pagrindų sprendimu 2001/500/TVR dėl pinigų plovimo, nusikaltimo priemonių ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų nustatymo, paieškos, išaldymo, areštavimo ir konfiskavimo;

3.3. 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pagrindų sprendimu 2005/212/TVR dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo (OL 2005 L 68, p. 49);

3.4. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymu (Žin., 2003, Nr. 42-1919);

3.5. Lietuvos Respublikos baudžiamuoju kodeksu (Žin., 2000, Nr. 89-2741);

3.6. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksu (Žin., 2002, Nr. 37-1340);

3.7. Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymu (Žin., 2008, Nr. 10-335);

3.8. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymu (Žin., 2002, Nr. 65-2633);

3.9. Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu (žin., 1997, Nr. 2-16);

3.10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1575 „Dėl pareigūnų, tiesiogiai dalyvavusių išaiškinant (nustatant) nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus, kuriais padaryta (galėjo būti padaryta) turtinė žala valstybei, skatinimo tvarkos“ (Žin., 2002, Nr. 97-4295);

3.11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 527 „Dėl Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos disponuojamos informacijos apie kliento pinigines operacijas ir sandorius teikimo Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms bei Valstybės saugumo departamento ir Finansinių

nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos keitimosi informacija įgyvendinant teroristų finansavimo prevencijos priemones taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 63-2317);

3.12. Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. X-1053 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2005 metų veiklos ataskaitos“ (Žin., 2007, Nr. 34-1218);

3.13. Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. X-1181 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2006 metų veiklos ataskaitos“ (Žin., 2007, Nr. 67-2604);

3.14. Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gegužės 13 d. nutarimu Nr. IX-1539 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2007 metų veiklos ataskaitos“ (Žin., Nr. 58-2168);

3.15. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimu Nr. IX-1383 patvirtinta Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (Žin., 2003, Nr. 32-1318);

3.16. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2007 m. sausio 25 d. pažyma „Dėl prokuratūros veiklos Europos Sąjungos finansinių interesų apsaugos srityje“;

3.17. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2007 m. balandžio 23 d. apžvalga „Dėl ekonominių nusikaltimų tyrimą atliekančių policijos tyrėjų procesinės veiklos ir su šia veikla susijusių problemų“;

3.18. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2007 m. sausio 29 d. apžvalga „Dėl Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros ir teritorinių prokuratūrų prokurorų veiklos, 2006 m. organizuojant pridėtinės vertės mokesčio (PVM) grobimų tyrimus“;

3.19. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2007 m. apžvalga „Dėl baudžiamojo poveikio priemonės – turto konfiskavimo – taikymo praktikos 2005 m. ir per 2006 m. I pusmetį teismuose išnagrinėtose baudžiamosiose bylose“;

3.20. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2007 m. sausio 16 d. pažyma Nr. 10.6-4 „Apie 2005 metais teismų priimtus išteisinamuosius nuosprendžius ir nutartis nutraukti bylas reabilitavimo pagrindais“;

3.21. deleguotų specialiųjų ekspertų p. David Churchill, p. Barry Dickinson ir p. David Jeffery rekomendacijomis;

3.22. Generalinės prokuratūros pateiktomis ataskaitomis dėl minėto projekto A1.3 veikos.

II. SUKČIAVIMO POBŪDŽIO NUSIKALSTAMOS VEIKOS

4. Plane vartojamą ir projekto metu analizuotą sąvoką „sukčiavimas“ arba „sukčiavimo pobūdžio nusikalstamos veikos“ reikėtų suprasti kaip bet kurią Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK) nustatytą nusikalstamą veiką, kuria apgaule siekiama nesąžiningai praturtėti, ir ši sąvoka apima šias BK nustatytas nusikalstamas veikas:

4.1. sukčiavimą (BK 182 str.);

4.2. turto pasisavinimą (BK 183 str.);

4.3. turto iššvaistymą (BK 184 str.);

4.4. turtinės žalos padarymą apgaule (BK 186 str.);

4.5. nusikalstamu būdu gauto turto įgijimą arba realizavimą (BK 189 str.);

4.6. kontrabandą (BK 199 str.);

4.7. muitinės apgaulę (BK 199¹ str.);

4.8. neteisėtą disponavimą akcizais apmokestinamomis prekėmis (BK 199² str.);

4.9. neteisėtą prekių ar produkcijos neišvežimą iš Lietuvos Respublikos (BK 200 str.);

4.10. neteisėtą namų gamybos stiprių alkoholinių gėrimų, nedenatūruoto, denatūruoto ar techninio etilo alkoholio, jų skiedinių (mišinių) ir aparatų jiems gaminti gaminimą, laikymą, gabenimą ar realizavimą (BK 201 str.);

4.11. kredito, paskolos ar tikslinės paramos panaudojimą ne pagal paskirtį ar nustatytą tvarką (BK 206 str.);

4.12. kreditinį sukčiavimą (BK 207 str.);

4.13. skolininko nesąžiningumą (BK 208 str.);

- 4.14. netikrų pinigų ar vertybinių popierių pagaminimą, laikymą arba realizavimą (BK 213 str.);
- 4.15. netikros elektroninės mokėjimo priemonės gaminimą, tikros elektroninės mokėjimo priemonės klastojimą ar neteisėtą disponavimą elektronine mokėjimo priemone arba jos duomenimis (BK 214 str.);
- 4.16. neteisėtą elektroninės mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimą (BK 215 str.);
- 4.17. nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimą (BK 216 str.);
- 4.18. prekybą vertybiniais popieriais pasinaudojant viešai neatskleista informacija (BK 217 str.);
- 4.19. manipuliavimą vertybinių popierių kaina (BK 218 str.);
- 4.20. mokesčių nesumokėjimą (BK 219 str.);
- 4.21. neteisėtų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimą (BK 220 str.);
- 4.22. deklaracijos, ataskaitos ar kito dokumento nepateikimą (BK 221 str.);
- 4.23. apgaulingą apskaitos tvarkymą (BK 222 str.);
- 4.24. netikrų ar suklastotų pašto ženklų, važiavimo ar kitokių bilietų, banderolių ar kitų oficialių žymėjimo ženklų pagaminimą, laikymą ar realizavimą (BK 224 str.);
- 4.25. piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, siekiant turtinės naudos (BK 228 str. 2 d.).
5. Lietuvos Respublikos Seimas, apsvaustęs Lietuvos Respublikos prokuratūros 2007 metų veiklos ataskaitą, 2008 m. gegužės 13 d. nutarimu Nr. IX-1539 kovą su sukčiavimu (Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga, mokesčių sritis) patvirtino kaip vieną prioritetinių Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos krypčių.
6. Sukčiavimo pobūdžio nusikalstamomis veikomis padaroma didelė žala valstybės ekonomikai ir finansų sistemai, taip pat atskiriems jų subjektams, o kartu ir socialinei bei politinei sistemoms. Dėl tam tikros specifikos (kėsinimosi objektas, nusikaltimų pobūdis, nusikaltėlių asmenybės tipas) tokių nusikaltimų tyrimas laikomas prioritetine baudžiamojo persekiojimo kryptimi.

III. DABARTINĖ SITUACIJA

7. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – IRD) duomenimis, 2008 metais buvo užregistruota 2750 sukčiavimo (BK 182 str.) atvejų, t. y. 5,0 proc. mažiau nei 2007 metais, ištirta 61,5 proc. tokių veikų. Didelės vertės sukčiavimų (BK 182 str. 2 d.) užregistruota 384 ir net 19,6 proc. daugiau nei 2007 metais; tokių nusikaltimų ištirta 49,5 proc. Turto pasisavinimų (BK 183 str.) užregistruoti 702 atvejai arba net 31,0 proc. daugiau, didelės vertės turto pasisavinimo (BK 183 str. 2 d.) užregistruoti 128 atvejai arba 5,8 proc. daugiau.

IRD duomenimis, 2008 metais nusikaltimais buvo padaryta 122,7 mln. litų turtinės žalos, 2007 metais – beveik 94 mln. litų. Per 2008 metus savanoriškai atlyginta daugiau kaip 10 mln. litų nusikaltimais padarytos turtinės žalos, 13,3 mln. litų vertės turtui apribotos nuosavybės teisės.

Duomenys apie baudžiamojo poveikio priemonės – turto konfiskavimo – taikymą ir konfiskuoto turto vertę į centralizuotą apskaitą neįtraukiami. Nacionalinės teismų administracijos duomenimis, 2006 m. sausio–vasario mėn. buvo išnagrinėta 117 baudžiamųjų bylų pagal BK 182 straipsnį (sukčiavimas) ir iš jų tik 5-ose buvo taikyta baudžiamojo poveikio priemonė – turto konfiskavimas.

Lietuva neturi suderintos kovos su sukčiavimu strategijos. Dabartinė sukčiavimų tyrimo sistema yra gana fragmentiška. Atliekant šių nusikaltimų tyrimą dalyvauja daug ikiteisminio tyrimo įtaigų, tačiau jų atliekami veiksmai tarpusavyje derinami nepakankamai.

8. Tyrimų efektyvumas:

8.1. Daugelis ikiteisminių tyrimų nutraukiama nustačius, kad nėra nusikaltimo įvykio, tačiau siekiant išsiaiškinti, ar buvo padaryta nusikalstama veika, atliekama daug veiksmų

(neapsiribojant tik būtiniais procesiniais veiksmais), todėl dažnai tokių tyrimų trukmė būna pernelyg ilga.

8.2. Apygardų ir apylinkių prokuratūros pažymi nepakankamą teritorinių policijos įstaigų ir jų struktūrinių padalinių vadovų įtaką tyrėjų darbui. Gana dažnai pasitaiko, kad tiriant nusikalstamas veikas policijos įstaigų vadovai nusišalina nuo atsakomybės už ikiteisminio tyrimo sėkmę, savo funkcijas apsiriboja vien bylų paskirstymu, o visos problemos paliekamos spręsti tyrėjams ir prokurorams.

8.3. Nenustatyti kriterijai, kuriais remiantis būtų galima spręsti dėl ikiteisminio tyrimo atlikimo ir organizavimo apskričių vyriausiuosiuose policijos komisariatuose ir centrinėse ikiteisminio tyrimo įstaigose.

8.4. Jungtinėje Karalystėje taikoma praktika skaičiuoti ikiteisminio tyrimo išlaidas. Tikslinga ir Lietuvoje parengti metodiką, kuria remiantis būtų apskaičiuojamos nusikalstamų veikų tyrimo išlaidos, o tai, savo ruožtu, leistų racionaliau pasirinkti vykdytinas užduotis atsižvelgiant į jų ekonominį pagrįstumą.

8.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarime Nr. 1575 „Dėl pareigūnų, tiesiogiai dalyvavusių išaiškinant (nustatant) nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus, kuriais padaryta (galėjo būti padaryta) turtinė žala valstybei, skatinimo tvarkos“ nustatyta, kad: „Tiesiogiai dalyvavę išaiškinant (nustatant) nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus, nurodytus šio nutarimo 1.2 punkte, <...> pareigūnai, dėl kurių veiklos į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus arba valstybės pinigų fondus išieškota nesumokėtų mokesčių, delspinigių, baudų ir kitų įmokų (toliau vadinama – išieškotos lėšos) arba išvengta neigiamo poveikio šalies finansų sistemai, šio nutarimo 1.3 punkte nurodytais atvejais ne dažniau kaip kartą per ketvirtį gali būti skatinami vienkartinė pinigine išmoka, kuri kiekvienu atveju negali viršyti 300 procentų Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka apskaičiuoto pareigūno vidutinio darbo užmokesčio.“

Toks principas yra geras ir padeda apsaugoti valstybę nuo neigiamo poveikio, be to, kaip manoma, padeda pagerinti valstybės biudžeto pajamų surinkimą. Pokalbių su Lietuvos pareigūnais metu ekspertai pastebėjo tam tikrą susirūpinimą, kad tiesioginiai vadovai pagal šią tvarką negali būti skatinami, dažnai skatinami pavieniai asmenys už tai, kas buvo padaryta visų procese dalyvavusių asmenų pastangomis. Bendrai pritarta, kad tokia sistema sukurta siekiant išspręsti užslėptą priežastį, t. y. motyvacijos trūkumą, kuri sąlygoja maži atlyginimai, nepakankami įstaigų resursai. Žvelgiant į ateitį, efektyvus konfiskavimo mechanizmas kartu su aptartomis veiklos rūšimis užtikrintų efektyvesnę valstybės finansinių interesų apsaugą. Minėtu nutarimu numatyta skatinimo tvarka turėtų būti plačiau taikoma ir tai prisidėtų prie geresnės pareigūnų motyvacijos ir darbo efektyvumo didinimo.

8.6. Apskričių vyriausieji policijos komisariatai neturi specialistų, kurie galėtų savarankiškai dirbti jų patalpose ir atlikti įmonės apskaitos dokumentų analizę, iširti kompiuterinius duomenis bei pateiktų specialisto išvadas nesudėtingose bylose.

9. Operatyvinė veikla:

9.1. Operatyvinis tyrimas – organizacinė taktinė operatyvinės veiklos forma, apimanti operatyvinius veiksmus, įskaitant ir tuos, kuriems atlikti reikia motyvuotos teismo nutarties ar prokuroro sankcijos. Atlikdami operatyvinį tyrimą, operatyvinės veiklos subjektai gali tvarkyti operatyvinio tyrimo bylas (Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 3 str. 23 p.). Realiai operatyvinis tyrimas – tai operatyvinės informacijos rinkimo procesas, kuriame dalyvauja operatyvinės veiklos subjektai, turintys ikiteisminio tyrimo įstaigos statusą. Pradedant operatyvinį tyrimą nesikreipiama į prokurorą, išskyrus atvejus, kai operatyvinis tyrimas pradedamas teisėjų atžvilgiu. Apie operatyvinio tyrimo pabaigą ir pradėtą ikiteisminį tyrimą pranešama prokurorui arba jam perduodama operatyvinė informacija pradėti ikiteisminį tyrimą arba kitaip ją panaudoti baudžiamajame procese tik tais atvejais, kai nustatomi nusikalstamos veikos požymiai. Atliekant operatyvinį tyrimą dėl šios priežasties pasitaiko skirtingų institucijų veiklos dubliavimosi, neefektyvaus finansinių ir žmogiškųjų išteklių naudojimo.

9.2. Operatyvinės veiklos subjektų vadovai nepakankamai kontroliuoja, kad operatyvinis tyrimas ar atskiri operatyviniai veiksmai būtų nutraukti, kai nustatomi nusikalstamos veikos požymiai ar nepasitvirtina informacija apie rengiamą, daromą ar padarytą nusikaltimą. Neretai operatyvinė veikla vykdoma pernelyg ilgai, kol nusprendžiama pradėti ikiteisminį tyrimą ir apie tai pranešti prokurorui.

9.3. Pasitaiko atvejų, kai vieni operatyvinės veiklos subjektai nežino apie kitų operatyvinės veiklos subjektų vykdomus susijusius operatyvinius tyrimus ir nesikeičia informacija pagal kompetenciją. Tai neprisideda prie veiklos efektyvumo.

10. Specializacija sukčiavimo pobūdžio nusikalstamų veikų tyrimo srityje:

10.1. Apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų ekonominių nusikaltimų tyrimo padalinių pareigūnai santykinai didelę darbo laiko dalį skiria administracinių teisės pažeidimų tyrimui, o tirti ir atskleisti nusikalstamas veikas dažnai nebelyka laiko. Ikiteisminio tyrimo pareigūnams pavedami ir techninio pobūdžio darbai, kuriuos galėtų sėkmingai atlikti darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis. Tai kvalifikuotų tyrėjų įgūdžių gana neefektyvaus panaudojimo ir trukdymo vykdyti pagrindines funkcijas pavyzdžiai.

10.2. Ikiteisminio tyrimo nepakankamą efektyvumą ir atlikimo kokybę sąlygoja ir šiuo metu apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų ekonominių nusikaltimų tyrimo padaliniuose esanti praktika naujai pradėtuose ikiteisminiuose tyrimuose tyrimą iš pradžių atlikti tyrėjui, kuris turi teisę atlikti ikiteisminį tyrimą, ir tik pareiškus įtarimą bylą perduoti kitam to paties padalinio tyrėjui, kuris turi pareigą atlikti ikiteisminį tyrimą, ir kuris tą tyrimą baigia.

Tai neefektyvu ir keistina, nes, sprendžiant iš dažnai pasitaikančių atvejų, pirminius tyrimo veiksmus tyrėjai dažnai atlieka nekokybiškai ir pavėluotai; tyrėjai, atlikdami tik pirminius tyrimo veiksmus, t. y. nedalyvaudami tolimesniame tyrime iki kaltinamasis aktas su bylos medžiaga perduodamas teismui, netobulėja ir tampa nesuinteresuoti galutiniu bylos rezultatu. Vadovaujantis tokiu principu galėtų būti tiriamos nebent tik bylos dėl nesudėtingų nusikalstamų veikų.

10.3. Dar viena opi problema – kadru kaita, kvalifikuotų tyrėjų perėjimas dirbti į kitą darbą. Priežastys – pakankamai sudėtingos darbo sąlygos, sąlyginai žemos kvalifikacinės kategorijos (B5, B6, B7, o vyr. tyrėjų B8), didelis tyrėjų ir prokurorų darbo krūvis, kvalifikuotų ikiteisminio tyrimo pareigūnų stygius (neužimti tyrėjų etatai), nemaža dalis tyrėjų mokosi.

10.4. Nėra teisėjų, kurie specializuotųsi nagrinėti sukčiavimo bylas, nors atsižvelgiant į tai, kad tokios bylos dažnai būna itin sudėtingos, tokios specializacijos poreikis išties aktualus. Būtent tokia tendencija pastebima ir kitose Europos šalyse;

11. Lietuvoje nėra turto išieškojimo strategijos. Nei viena iš teisėsaugos institucijų, dalyvaujančių šiame procese, savo misijoje arba vizijoje nėra įtraukusi nuostatų dėl finansų tyrimo atlikimo ir turto išieškojimo.

11.1. Finansų tyrimas – tai informacijos apie įtariamojo ir su juo susijusių fizinių ir juridinių asmenų turtą, sandorius, finansines operacijas rinkimo procesas, siekiant surasti galimai nusikalstamu būdu įgytus pinigus ir turtą bei turtą galimam civiliniam ieškiniui užtikrinti, taip pat surinkti kitą ikiteisminiam tyrimui svarbią informaciją, susijusią su turto sandoriais ir finansinėmis operacijomis.

11.2. Tarptautinės bendruomenės pastaraisiais metais siekia koordinuoti veiksmus ir kartu kovoti su organizuotu nusikalstamumu bei terorizmu, itin daug dėmesio skiriant pinigų plovimo klausimams. Pinigų plovimas pripažįstamas tarptautiniu nusikaltimu, todėl į kovą su nusikaltimais, susijusiais su turto įsigijimu ir pinigų plovimo nusikaltimais, buvo įtraukti finansų tyrimai. Lietuvos ikiteisminio tyrimo sistemoje daugiausia akcentuojamas asmens kaltės dėl nusikalstamos veikos padarymo klausimas, tačiau nusikalstamu būdu gauto turto areštas, konfiskavimas ir žalos atlyginimas taip pat svarbus proceso elementas.

11.3. Būtina užtikrinti, kad finansų tyrimų ir pinigų plovimo atskleidimo klausimai būtų įtraukti į visus nusikaltimų, susijusių su turto įsigijimu, tyrimus. Visos ikiteisminio tyrimo institucijos turi pripažinti poreikį peržiūrėti veiklos praktiką šioje srityje ir sutikti su tuo, kad pinigų plovimo nusikaltimai ir finansų tyrimai turėtų būti glaudžiai susiję su visų nusikaltimų, susijusių su turto įsigijimu, tyrimo procesu.

11.4. Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 151 straipsnyje nustatyta praktiška ir veiksminga procedūra, skirta apsaugoti turtą, kad vėliau būtų galima įvykdyti sprendimą dėl konfiskavimo. BPK 151 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad prokuroro nutarimu paskirtas laikinas nuosavybės teisės apribojimas negali trukti ilgiau kaip šešis mėnesius, o po to šis terminas ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi gali būti pratęstas. Yra susiformavusi praktika, kad prokurorai, nutarimu apribodami nuosavybės teises, nenustato termino, kuriam šios teisės apribojamos, todėl susiduriama su nuosavybės teisės apribojimo terminų kontrolės problema, pasitaiko atveju, kai šie terminai yra praleidžiami ir laiku nesikreipiama į ikiteisminio tyrimo teisėją.

11.5. Nėra imamasi visų galimų priemonių siekiant apriboti nuosavybės teises į nusikalstamu būdu gautas pajamas ar turtą arba šias pajamas ar turtą konfiskuoti, jeigu jie registruoti trečiųjų asmenų vardu.

11.6. Pagal 1961 m. BK 35 straipsnį galėjo būti konfiskuojamas bet koks kaltininkui nuosavybės teise priklausantis turtas, o 2000 m. įsigaliojusio BK 72 straipsnyje numatyta, kad konfiskuotinas, t. y. priverstinai neatlygintinai paimamas valstybės nuosavybėn, tik tas turtas, kuris buvo nusikaltimo įrankis, priemonė ar nusikalstamos veikos rezultatas. Minėtame straipsnyje nustatyta, kad teismas privalo konfiskuoti: 1) perduotus kaltininkui ar jo bendrininkui nusikalstamai veikai padaryti pinigų ar kitus materialią vertę turinčius daiktus; 2) darant nusikalstamą veiką panaudotus pinigus ir kitus materialią vertę turinčius daiktus; 3) iš nusikalstamos veikos gautus pinigus ir kitus materialią vertę turinčius daiktus.

Iš principo įstatymas nedraudžia už vieną nusikaltimą kaltinamajam baudžiamojoje byloje skirti bausmę ir baudžiamojo poveikio priemonę ir papildomai taikyti civilinę atsakomybę – žalos atlyginimą. Tokia galimybė numatyta BK 42 straipsnio 3 ir 6 dalyse bei BPK 109 ir 115 straipsniuose.

Įsigaliojus 2000 m. BK situacija iš esmės pasikeitė. Turto konfiskavimas neteko bausmės savybių. Savo esme jis priartėjo prie civilinio poveikio priemonių, kadangi paimama tik tai, kas neteisėtai gauta. Antra vertus, turto konfiskavimas kaip baudžiamojo poveikio priemonė skiriasi nuo civilinio poveikio priemonių tuo, kad konfiskuojant turtą jis atitenka valstybei, o taikant civilinės atsakomybės priemones – nukentėjusiajam (civiliniam ieškovui).

Baudžiamojoje byloje Nr. 2K-270/2004 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT) nutarė, kad, turint omenyje tai, jog konfiskavimas – baudžiamojo poveikio priemonė, tuo atveju, kai teismas patenkina civilinį ieškinį, ta pinigų suma negali būti konfiskuojama, kadangi žala jau yra atlyginta.

LAT nuomone, kadangi nusikalstamu būdu gautą turtą teismas, tenkindamas civilinį ieškinį, įpareigojo grąžinti nukentėjusiajam, tai konfiskuodamas to paties dydžio turtą valstybės naudai, teismas iš esmės jau nubaudė kasatorę, nes išieškojo tą pačią pinigų sumą antrą kartą, todėl, patenkinus nukentėjusiųjų civilinius ieškinius dėl pagrobto turto, BK 72 straipsnio nuostatos paprastai netaikomos.

Tokią požiūrį patvirtina teisėjų, prokurorų, teisėsaugos institucijų darbuotojų patirtis ir Generalinės prokuratūros parengtos apžvalgos apie turto konfiskavimo praktiką išvados: „daugelyje bylų teismui patenkinus nukentėjusiojo civilinį ieškinį prokuroro prašymas konfiskuoti turtą yra atmetamas“. Neabejotina, kad konfiskavimo proceso veiksmingumą silpnina šiuo metu dominuojantis civilinis procesas. Nors ir svarbu užtikrinti nukentėjusiojo teises, šiuo metu dažnai pasitaiko taip, kad blogiausias dalykas, kuris galėtų nutikti teisiamajam baudžiamojoje byloje – atlyginti pavogto turto vertę.

Atkreiptinas dėmesys, kad LAT toje pačioje nutartyje nurodė, jog BK 72 straipsnio nuostatos tokiais atvejais gali būti taikytos, jei asmuo pagrobta turtą ar jo dalį pardavė ar kitaip panaudojęs gavo už jį materialios naudos.

12. Prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų kvalifikacija:

12.1. Generalinės prokuratūros atlikta bylų, kuriose buvo priimti išteisinamieji nuosprendžiai arba jos nutrauktos rehabilitavimo pagrindais, analizė leidžia daryti išvadą, kad teismai, priimdami išteisinamuosius nuosprendžius, ikiteisminius tyrimus kartais vertina kaip

atliktus nevisapusiškai ir nekokybiškai dėl BPK normų pažeidimų atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus, baudžiamojo proceso įstatyme numatytų galimybių neišnaudojimo įrodymams surinkti.

12.2. Tyrėjams trūksta specialių mokymų, jiems sunku rinkti įrodymus tais atvejais, kai reikalinga specialistų pagalba. Efektyviau atlikti ikiteisminius tyrimus trukdo ir nepakankama dalies ikiteisminio tyrimo pareigūnų kvalifikacija. Ne visais atvejais sudėtingus ir didelės apimties ikiteisminius tyrimus atlieka aukštos kvalifikacijos tyrėjai. Kai kuriems tyrėjams trūksta teisinių žinių ir praktinio darbo įgūdžių, todėl prokurorai, organizuodami ikiteisminius tyrimus ir jiems vadovaudami, tokiais atvejais turi raštu nurodyti, kaip atlikti elementarius tyrimo veiksmus.

12.3. Nepakanka mokymų prokurorams ir ikiteisminio tyrimo pareigūnams apie pridėtinės vertės mokesčio (PVM) grobimų tyrimus, trūksta metodinių rekomendacijų dėl tokios rūšies tyrimų organizavimo ir veikų kvalifikavimo.

13. Pabrėžtina, kad Lietuvoje itin trūksta visuomenės nepakantumo sukčiavimo pobūdžio nusikalstamoms veikoms ir jas darantiems asmenims, kadangi tokie nusikaltimai nėra smurtiniai ir nuo jų dažniausiai nukenčia valstybė, o ne fiziniai asmenys.

IV. PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

14. Plano tikslas – nuosekliai ir sistemingai stiprinti sukčiavimo baudžiamąjį persekiojimą Lietuvoje, numatant atitinkamas priemones.

15. Pagrindiniai tikslai:

15.1. sukčiavimų atskleidimas;

15.2. efektyvus ir greitas sukčiavimų tyrimas;

15.3. sankcijų, adekvačių padarytam nusikaltimui, skyrimas, bausmės neišvengiamumas;

15.4. nusikaltimu padarytos žalos atlyginimas;

15.5. nusikaltimo priemonių, nusikalstamu būdu įgyto turto ir gauto pelno nuosavybės teisių apribojimas ir konfiskavimas.

16. Pagrindiniai uždaviniai:

16.1. padidinti institucijų, tiriančių sukčiavimus, veiklos efektyvumą;

16.2. sukurti tyrėjų ir prokurorų specializavimosi dirbti su sukčiavimo bylomis sistema;

16.3. į atliekamus sukčiavimo tyrimus įtraukti finansų tyrimus;

16.4. kelti ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų, dirbančių su sukčiavimo bylomis, kvalifikaciją;

16.5. užtikrinti efektyvų tarpinstitucinį koordinavimą, visų ikiteisminio tyrimo ir kontroliuojančiųjų institucijų bendradarbiavimą;

16.6. parengti ir paskelbti statistinę informaciją apie sukčiavimo nusikaltimus, informuoti visuomenę apie dažniausiai pasitaikančius sukčiavimo būdus.

V. PLANO IR JAME NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO KOORDINAVIMAS

17. Siekiant įgyvendinti šį planą, numatoma parengti priemonių ketveriems metams planą. Numatytas priemones turėtų vykdyti prokuratūra ir ikiteisminio tyrimo įstaigos, bendradarbiaudamos su kitomis institucijomis.

18. Plano įgyvendinimą organizuoja Generalinė prokuratūra. Plano priemonių įgyvendinimą koordinuoja Plano įgyvendinimo valdymo komitetas (toliau – komitetas), sudarytas iš Generalinės prokuratūros ir plano įgyvendinime dalyvaujančių ikiteisminio tyrimo įstaigų bei kitų suinteresuotų institucijų atstovų. Plano įgyvendinimo stebėseną vykdo Komisija valstybės ekonominės bei finansinės kontrolės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimui koordinuoti (toliau – komisija).

19. Už konkrečios plane numatytos priemonės įgyvendinimo organizavimą atsakinga viena institucija, kuri toje priemonėje nurodyta pirmoji ir kuri esant būtinumui gali sudaryti darbo

grupę iš visų priemonės įgyvendinime dalyvaujančių institucijų atstovų ar kitaip organizuoti jos įgyvendinimą, arba kiekviena iš šių institucijų atskirai.

20. Institucijos, organizuojančios plano priemonių įgyvendinimą, vykdytinas plano priemones numato strateginiuose veiklos planuose ar metiniuose veiklos planuose ir jas įgyvendina iš atitinkamam asignavimų valdytojai skirtų valstybės biudžeto lėšų ar kitų finansavimo šaltinių.

21. Priemonės, numatytos institucijos veiklos planuose, atsižvelgiant į institucijos veiklos specifiką gali būti detalizuojamos.

22. Siekiant nuosekliai vertinti pasiektą pažangą, nustatyti kliūtis ir problemas, įgyvendinant šią strategiją:

22.1. valstybės institucijos privalo reguliariai vykdyti joms priskirtų plano priemonių įgyvendinimo stebėseną ir vertinimą;

22.2. valstybės institucijos, atsižvelgdamos į kintančias aplinkybes ir veiksnius, turinčius ar galinčius turėti įtakos plano priemonių įgyvendinimui, teikia Generalinei prokuratūrai motyvuotus pasiūlymus dėl įgyvendinamų plano priemonių koregavimo ar pakeitimo efektyvesnėmis ar racionalesnėmis, detalizuodamos jų tikslus, vykdymo procesą ir vertinimo kriterijus, kurie svarstomi komitete;

22.3. periodiškai (ne rečiau kaip du kartus per metus), t. y. pasibaigus pusmečiui, ne vėliau kaip iki kito mėnesio 15 dienos, valstybės institucijos informaciją apie plano priemonių įgyvendinimo eigą ir plano uždavinių įgyvendinimą pagrindžiančius duomenis privalo pateikti už priemonės įgyvendinimo organizavimą atsakingai institucijai, o ši ne vėliau kaip iki mėnesio 30 d. informuoja Generalinę prokuratūrą;

22.4. Generalinė prokuratūra vieną kartą per metus, t. y. pasibaigus metams, per 1 mėnesį nuo 22.3 punkte nurodytos informacijos gavimo dienos, apibendrintus ir susistemintus duomenis pateikia komisijai;

22.5. Komisija į posėdį pateiktai plano priemonių įgyvendinimo informacijai aptarti gali kviestis valstybės institucijų, atsakingų už atitinkamų strategijos priemonių įgyvendinimą, vadovus;

22.6. pasibaigus numatytam plano priemonių įgyvendinimo laikotarpiui, Generalinė prokuratūra per tris mėnesius parengia ir komisijai pateikia išvadą apie plano įgyvendinimo rezultatus ir tikslingumą rengti plano priemones naujam laikotarpiui.

23. Plano tikslo įgyvendinimas – sukčiavimo baudžiamojo persekiojimo stiprinimas vertinamas pagal šiuos kriterijus:

23.1. latentinių sukčiavimo atvejų, atskleistų operatyviais veiksmais, skaičius;

23.2. pradėtų ikiteisminių tyrimų dėl sukčiavimų skaičius šalies mastu ir kiekvienoje institucijoje;

23.3. ištirtų sukčiavimo pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius šalies mastu ir kiekvienoje institucijoje;

23.4. ikiteisminių tyrimų dėl sukčiavimo pobūdžio nusikalstamų veikų trukmė:

23.4.1. ikiteisminių tyrimų, pabaigtų iki 6 mėn., procentinė dalis (nuo visų baigtų ikiteisminių tyrimų);

23.4.2. ikiteisminių tyrimų, pabaigtų daugiau kaip per 2 metus, procentinė dalis (nuo visų baigtų ikiteisminių tyrimų);

23.5. surasto, paimto turto (daiktų) ir (ar) nuosavybės, į kurią laikinai apribota teisė, ir savanoriškai atlygintos žalos santykis su nusikalstama veika padaryta turtine žala;

23.6. asmenų, kurių atžvilgiu taikyta baudžiamojo poveikio priemonė – turto konfiskavimas, skaičius ir konfiskuoto turto vertė šalies mastu ir pagal institucijas;

23.7. Lietuvos gyventojų, netoleruojančių sukčiavimo nusikaltimų, procentinė dalis (nustatyta visuomenės nuomonės tyrimo metu).

24. Plano pagrindinių tikslų įgyvendinimas pagal 23 punkto 1–5 papunkčiuose nustatytus kriterijus vertinamas kartą per metus, lyginant su ataskaitinio laikotarpio pradžios statistiniais rodikliais. Plano tikslų įgyvendinimas pagal visus 23 punkte nustatytus kriterijus vertinamas tik po 4 metų, pasibaigus priemonių plano vykdymo terminams.

25. Plano priemonių ir uždavinių įgyvendinimas vertinamas kartą per metus pagal tai, kiek ir kokių plane numatytų priemonių ir uždavinių buvo įvykdyta per ataskaitinį laikotarpį.

VI. NUMATOMI REZULTATAI

26. Įgyvendinus numatytus plano tikslus ir uždavinius:

26.1. bus efektyviau tiriami ir atskleidžiami sukčiavimo nusikaltimai;

26.2. sutrumpės sukčiavimo nusikaltimų tyrimo terminai;

26.3. bus sukurta tyrėjų ir prokurorų specializavimosi dirbti su sukčiavimo bylomis sistema;

26.4 bus aiškiai apibrėžtas finansų tyrėjų statusas ir į atliekamus ikiteisminius tyrimus dėl sukčiavimo įtraukti finansų tyrimai;

26.5. bus parengti ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir prokurorai, besispecializuojantys atlikti ikiteisminius tyrimus dėl sukčiavimo ir jiems vadovauti;

26.6. bus pagerinta nuosavybės teisių į turtą apribojimo ir turto konfiskavimo procedūra;

26.7. padidės paimto turto ir nuosavybės, į kurią laikinai apribota teisė, procentinė dalis, palyginus su sukčiavimo pobūdžio nusikalstamomis veikomis padarytos turtinės žalos dydžiu;

26.8. padidės savanoriškai atlygintos nusikalstamomis veikomis padarytos žalos procentinė dalis;

26.9. sustiprės tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir veiklos koordinavimas;

26.10. visuomenėje padidės nepakantumas sukčiavimui.

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro,
Lietuvos policijos generalinio komisaro,
Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų
tarnybos direktoriaus,
Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos prie
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
direktoriaus,
Muitinės kriminalinės tarnybos direktoriaus,
L.e. valstybės sienos apsaugos tarnybos prie
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
vado pareigas 2009 m. rugsėjo 28 d.
įsakymu Nr. I-133/5-V-683/2-242/V-82/1R-
130/4-620

SUKČIAVIMO BAUDŽIAMOJO PERSEKIOJIMO STIPRINIMO LIETUVOJE PLANO ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

I uždavinys. Ikitaisminių tyrimų dėl sukčiavimų efektyvumo gerinimas					
Eil. Nr.	Priemonė	Tikslas	Vertinimo kriterijai	Atsakingos institucijos	Įvykdymo terminas (metai)
1.1.	Parengti metodines rekomendacijas dėl sukčiavimo pobūdžio nusikalstamų veikų atskirų rūšių tyrimo metodikos ir taktikos	Padidinti ikiteisminių tyrimų dėl sukčiavimo efektyvumą, sumažinant perteklinių proceso veiksmų skaičių	Parengtos metodinės rekomendacijos dėl sukčiavimo pobūdžio nusikalstamų veikų atskirų rūšių tyrimo metodikos ir taktikos	Darbo grupė: GP, PD, FNNT, VSAT, MKT, STT	2010–2012
1.2.	Ikiteisminio tyrimo įstaigų padalinių vadovų pareigybių aprašymuose numatyti nuostatas, įpareigojančias organizuoti pavaldžių ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbą užtikrinant: - pareiškimų ir pranešimų apie nusikalstamas veikas priėmimą,	Pagerinti ikiteisminių tyrimą, padidinant ikiteisminio tyrimo įstaigų ir ikiteisminio tyrimo padalinių vadovų atsakomybę už ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbo organizavimą, aiškiai apibrėžiant vadovų teises ir pareigas	Pareigybių aprašymų, kurie papildyti atitinkamomis nuostatomis, skaičius	Atskiros institucijos: PD, FNNT, VSAT, MKT, STT	2009

registravimą ir proceso sprendimų dėl jų priėmimą laiku; - įvykio vietų kokybiškų apžiūrų ir kitų neatidėliotinių proceso veiksmų atlikimą; - tyrimo planų sudarymą ir jų vykdymą; - ikiteisminio tyrimo visapusiškumą ir atlikimą per trumpiausią laiką; - prokurorų nurodymų vykdymą laiku; - bylų, pranešimų ir ataskaitų pateikimą prokurorui laiku; - ikiteisminio tyrimo intensyvumo kontrolę; - ieškomų asmenų paieškos efektyvumą; - tolygų ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbo krūvį; - kad ikiteisminį tyrimą nuo pradžios iki pabaigos atliktų (pagal galimybes) tas pats tyrėjas ar tyrėjų grupė; - ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbo drausmę; - ryšių su teritorinės prokuratūros ir prokuratūros padalinių vadovais palaikymą sprendžiant				

	bendradarbiavimo problemas.				
1.3.	Patvirtinti terminus, per kuriuos turi būti siekiama užbaigti ikiteisminį tyrimą, atsižvelgiant į nusikalstamų veikų pobūdį, nusikaltimų sunkumą, tyrimo apimtį ir kt. kriterijus	Ikiteisminį tyrimą dėl sunkių sukčiavimo nusikaltimų atlikti per kuo trumpesnį laiką	Generalinio prokuroro įsakymu patvirtintose rekomendacijose numatyti rekomenduojami terminai, per kuriuos turi būti siekiama užbaigti ikiteisminį tyrimą Ikiteisminių tyrimų dėl sunkių sukčiavimo pobūdžio nusikalstamų veikų trukmė	GP, PD, FNNT, VSAT, MKT, STT	2010
1.4.	Siekiant išsiaiškinti atskirų sričių specialistų poreikį, atlikti specialistų poreikio tyrimus	Išsiaiškinti atskirų sričių specialistų poreikį GP, FNNT ir policijoje	Atliktas specialistų poreikio tyrimas ir pasiūlymai dėl optimalaus specialistų skaičiaus GP, FNNT ir policijoje	Atskiros institucijos: GP, FNNT, PD	2011
1.5.	Siekiant sutrumpinti ikiteisminio tyrimo terminus, užtikrinti specialistų dalyvavimą sukčiavimų nusikaltimų tyrimuose, FNNT apskričių skyriuose ir apskričių vyriausiuosiuose policijos komisariatuose (esant pakankamam finansavimui) parengti ir įdarbinti reikiamą skaičių specialistų (ekonomistų,	Specialistų tyrimus atlikti per kuo trumpesnį laiką	Specialistų atliekamų tyrimų trukmė, palyginti su ankstesnių metų duomenimis Parengtų ir įdarbintų specialistų skaičius ikiteisminio tyrimo įstaigose	Atskiros institucijos: FNNT, PD Specialistų rengimas kartu su LTEC, KTC	2011–2012

	apskaitininkų, informacinių technologijų specialistų)				
1.6.	Numatyti kriterijus, kuriais remiantis būtų sprendžiama dėl tyrimo organizavimo ir atlikimo apskričių ir centrinėse ikiteisminio tyrimo įstaigose	Sudėtingus ikiteisminius tyrimus pavesti atlikti kvalifikučiausiems ikiteisminio tyrimo pareigūnams	Parengtos rekomendacijos dėl ikiteisminių tyrimų, kurie turi būti atliekami apskričių ir centrinėse ikiteisminio tyrimo įstaigose	GP, PD, FNNT, VSAT, MKT	2010
1.7.	Parengti ikiteisminio tyrimo išlaidų apskaičiavimo metodiką. Sprendžiant dėl vykdytinų užduočių, atsižvelgti į jų ekonominį pagrįstumą	Ikiteisminio tyrimo metu atsižvelgti ir į tyrimo sąnaudas, siekti ekonomiškesnio proceso	Parengta ikiteisminio tyrimo išlaidų apskaičiavimo metodika Metodika taikoma praktikoje	Darbo grupė: GP, PD, FNNT, VSAT, MKT, STT, derinant su valstybės ekspertinėmis įstaigomis (KTC ir LTEC)	2010
1.8.	Išanalizuoti valstybės ekspertinių įstaigų vaidmenį atliekant ikiteisminius tyrimus dėl sukčiavimo, išanalizuoti, kokie ekspertų tyrimai atliekami tokio pobūdžio bylose, jų skyrimo pagrindų pagrįstumą (atsižvelgiant į proceso efektyvumo, greitumo ir kitus principus), pateiktų išvadų reikšmingumą, parengti rekomendacijas ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir prokurorams dėl užduočių specialistams skyrimo	Skiriant užduotis specialistams ir ekspertams vengti perteklinių klausimų ir užduočių	Atlikta specialistų tyrimų, skirtų atliekant ikiteisminius tyrimus dėl sukčiavimo, analizė Parengtos metodinės rekomendacijos dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo tikslingumo	GP, PD, FNNT, VSAT, MKT, STT, kartu su valstybės ekspertinėmis įstaigomis (KTC ir LTEC)	2010–2011

1.9.	Siekti, kad būtų taikoma Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1575 nustatyta pareigūnų, tiesiogiai dalyvavusių išaiškinant (nustatant) nusikaltimus, kuriais padaryta turtinė žala valstybei, skatinimo tvarka	Motyvuoti (skatinant materialiai) ikiteisminio tyrimo pareigūnus išaiškinti sukčiavimo nusikaltimus	Materialiai paskatintų ikiteisminio tyrimo pareigūnų skaičius, skatinimui skirtų lėšų suma	Atskiros institucijos: PD, FNNT, VSAT, MKT, STT	2009–2012
1.10.	Išanalizuoti operatyvinę veiklą reglamentuojančius teisės aktus ir pateikti pasiūlymus dėl jų tobulinimo	Siekti operatyvinės veiklos subjektų efektyvesnės veiklos ir operatyvinių tyrimų dubliavimosi atskleidžiant sukčiavimo nusikaltimus išvengimo	Parengti ir pateikti pasiūlymai dėl teisės aktų tobulinimo	GP, PD, FNNT, VSAT, MKT, STT	2009–2010
1.11.	Užtikrinti griežtą teisės aktų reikalavimų atliekant operatyvinį tyrimą laikymąsi ir nuolatinę operatyvinės veiklos vidaus kontrolę	Asmenų teisių ir laisvių apsaugos užtikrinimas, operatyvinės veiklos atskleidžiant sukčiavimo nusikaltimus efektyvumas, ikiteisminio tyrimo pradėjimas laiku	Operatyvinių tyrimų ir pagal operatyviniais veiksmais gautą informaciją pradėtų ikiteisminių tyrimų dėl sukčiavimo nusikaltimų skaičius, palyginti su praėjusiais metais	Atskiros institucijos: PD, FNNT, VSAT, MKT, STT	2009–2012
1.12.	Patvirtinti operatyvinės veiklos efektyvumo vertinimo kriterijus ir parengti jų taikymo metodiką	Siekti operatyvinės veiklos subjektų efektyvesnės veiklos atskleidžiant sukčiavimo nusikaltimus	Patvirtinti operatyvinės veiklos, siekiant atskleisti sukčiavimo nusikaltimus, efektyvumo vertinimo kriterijai ir jų taikymo metodika	Darbo grupė: GP, PD, FNNT, VSAT, MKT, STT	2009–2010

1.13.	Analizuoti kasmetinius duomenis ir juos vertinti pagal: a) operatyvinių veiksmų rūšį; b) jų rezultatus; c) tyrimo trukmę.	Siekti operatyvinės veiklos subjektų efektyvesnės veiklos atskleidžiant sukčiavimo nusikaltimus	Atliktas ikiteisminio tyrimo įstaigų ir jų teritorinių padalinių operatyvinės veiklos efektyvumo vertinimas	Atskiros institucijos: PD, FNTT, VSAT, MKT, STT	2010–2012
II uždavinys. Specializavimosi tirti sukčiavimo pobūdžio nusikalstamas veikas sistemos sukūrimas					
Eil. Nr.	Priemonė	Tikslas	Vertinimo kriterijai	Atsakingos institucijos	Įvykdymo terminas (metai)
2.1.	Sukurti ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų, atliekančių ikiteisminius tyrimus dėl sukčiavimo pobūdžio nusikalstamų veikų (pvz., PVM sukčiavimas) ir jiems vadovaujančių, specializavimosi sistemą. Mažesnėse apylinkių prokuratūrose ir teritoriniuose policijos komisariatuose, kur nėra galimybės konkreiems prokurorams ar tyrėjams pavesti dirbti tik su šia konkrečia nusikaltimų kategorija, rekomenduotina prokurorams ir tyrėjams tirti šiuos nusikaltimus, tuo pačiu metu dalyvaujant ir tyrimuose,	Ikiteisminius tyrimus dėl sukčiavimo nusikaltimų pavesti atlikti ir organizuoti aukštesnės kvalifikacijos ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir prokurorams	Paskirtų specializuotais prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų skaičius	Atskiros institucijos: GP, PD, FNTT	2009–2012

	susijusiuose su kitų kategorijų nusikaltimais				
2.2.	Pasiūlyti didžiausių Lietuvos miestų ir apygardos teismų teisėjams specializuotis nagrinėti ekonomines ir finansines bylas	Siekti, kad baudžiamąsias bylas dėl sukčiavimo nusikaltimų nagrinėtų teisėjai, dalyvavę mokymuose apie tokių nusikaltimų tyrimo ir bylų nagrinėjimo specifiką ir turintys tokių bylų nagrinėjimo patirties	Gauta informacija iš Teisėjų tarybos apie teisėjų, turinčių reikiamą patirtį, skaičių ir kaip numatoma užtikrinti, kad tokio pobūdžio bylas nagrinėtų teisėjai, turintys reikiamos teorinės ir praktinės patirties	GP (išsiaiškinti Teisėjų tarybos nuomonę dėl teisėjų specializacijos)	2009
2.3.	Specializuotiems ekonominių nusikaltimų tyrimo padaliniams apskričių vyriausiuosiuose policijos komisariatuose (apskričių centruose) pavesti tirti sunkių ar sudėtingų sukčiavimų nusikaltimus visos apskrities teritorijoje	Siekti, kad sunkius sukčiavimo nusikaltimus visos šalies mastu tirtų kvalifikuoti ikiteisminio tyrimo pareigūnai	Specializuotuose padaliniuose dirbančių ikiteisminio tyrimo pareigūnų (vykdančių operatyvinę ir procesinę veiklą) skaičius	PD	2010–2012
2.4.	Imtis priemonių pagerinti policijos ekonominių nusikaltimų tyrimo padalinių materialinį–techninį aprūpinimą, užpildyti laisvus etatus.	Pagerinti policijos specializuotų ekonominių nusikaltimų tyrimo padalinių ikiteisminio tyrimo pareigūno profesijos patrauklumą	Specializuotuose padaliniuose į neužimtus etatus priimtų ikiteisminio tyrimo pareigūnų skaičius; savo noru išėjusių iš tarnybos į kitą darbą pareigūnų skaičius; neužimtų etatų skaičius	PD	2011–2012
2.5.	Organizuoti specializuotų policijos padalinių veiklą taip, kad, jei	Pagerinti specializuotų padalinių veiklos efektyvumą	Ikiteisminio tyrimo grupių, realiai veikusių viso ikiteisminio	PD	2009–2012

	įmanoma, ikiteisminis tyrimas dėl sunkių ir (ar) sudėtingų sukčiavimų (nuo pat jo pradžios iki pabaigos) būtų atliekamas to paties tyrėjo ar tyrėjų grupės, sudarytos iš ikiteisminio tyrimo pareigūnų, turinčių teisę ir pareigą atlikti tyrimus	skatinant komandinį darbą viso ikiteisminio tyrimo metu	tyrimo metu, skaičius		
2.6.	Siekti, kad sunkių ar sudėtingų sukčiavimo nusikaltimų tyrimą atliekantys pareigūnai būtų atleisti nuo pareigos tirti administracinius teisės pažeidimus	Ikiteisminio tyrimo pareigūnų, atliekančių sunkių sukčiavimo nusikaltimų tyrimą, darbo laiką skirti tik šių nusikaltimų tyrimui	Atveju, kai specializuotų padalinių pareigūnai tyrė administracinius teisės pažeidimus, skaičius, priežasčių analizė	PD	2010–2012
2.7.	Siekti, kad nesudėtingus, techninio pobūdžio darbus ikiteisminio tyrimo įstaigose būtų pavedama atlikti ne statutiniams pareigūnams, o kitiems darbuotojams	Ikiteisminio tyrimo pareigūnus atleisti nuo nesudėtingų, techninio pobūdžio darbų atlikimo	Atlikta ikiteisminio tyrimo pareigūnų atliekamų darbų analizė, pateikti pasiūlymai, darbo organizavimo pakeitimai	Atskiros institucijos: PD, FNTT	2011–2012
2.8.	Apsvarstyti daugiadisciplinės institucijos, kurioje dirbtų prokurorai, tyrėjai, analitikai, auditoriai, apskaitininkai, informacinių technologijų specialistai, mokesčių tyrėjai ir pan. ir kuri vykdytų išimtinai sunkių sukčiavimo nusikaltimų baudžiamąjį persekiojimą,	Stiprinti šalies finansinių interesų apsaugą, užtikrinti sukčiavimo ir su juo susijusių reiškinių kompleksinę stebėseną, užtikrinti efektyvią ir koordinuotą sukčiavimų kontrolę ir žalos atlyginimą	Atliktas galimybių ir tikslingumo vertinimas, pateikti siūlymai	Darbo grupė: GP, STT, FNTT, PD, VSAT, MKT, VMI, Ministro Pirmininko tarnyba	2010–2011

	analizuotų sukčiavimo tendencijas, būdus ir mastą, sukčiavimo nusikaltimų tyrimų problemas, strategiškai koordinuotų institucijų veiklą baudžiamojo persekiojimo ir turto išieškojimo srityje, įsteigimo galimybę ir tikslingumą				
III uždavinys. Finansų tyrimo įtraukimas į ikiteisminį tyrimą					
Eil. Nr.	Priemonė	Tikslas	Vertinimo kriterijai	Atsakingos institucijos	Įvykdymo terminas (metai)
3.1.	Organizuoti ir atlikti ikiteisminius tyrimus dėl apysunkių ir sunkių nusikaltimų taip, kad ikiteisminių tyrimų metu būtų užtikrinamas informacijos rinkimo procesas apie įtariamojo ir su juo susijusių fizinių ir juridinių asmenų turta, sandorius, pinigines operacijas, siekiant nustatyti, ar buvo legalizuojami nusikalstamu būdu įgyti turtas ir (ar) pinigai bei užtikrinti galimą turto konfiskavimą ir nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimą	Apysunkių ar sunkių nusikaltimų tyrimo metu atlikti finansų tyrimą ir iširti pinigų plovimo galimybę	Ikiteisminio tyrimo metu surasto ir paimto turto ir (ar) apribotos nuosavybės teisės į turtą bei savanoriškai atlygintos žalos vertė (Lt) Pradėtų ikiteisminių tyrimų ir iširtų nusikaltimų dėl pinigų plovimo skaičius	GP, FNNT, PD, STT, VSAT, MKT	2009–2012

3.2.	Parengti rekomendacijas dėl finansų tyrimų, kuriose būtų nurodyta, kokie procesai ir kt. veiksmai turėtų būti atliekami finansų tyrimo metu	Formuoti vienodą finansų tyrimų praktiką	Parengtos rekomendacijos dėl finansų tyrimų atlikimo	Darbo grupė: GP, FNNT, PD, STT, VSAT, MKT, dalyvaujant VMI	2009–2010
3.3.	Kaupti naudingą patirtį apie pinigų plovimo nusikaltimų tyrimą ir finansų tyrimus	Kelti finansų tyrėjų kvalifikaciją ir finansų tyrimų kokybę	Parengta ir esant būtinumui atnaujinama finansų tyrėjų kvalifikacijos kėlimo programa	Darbo grupė: GP, FNNT, PD, STT, VSAT, MKT	2010–2012
3.4.	Visoms institucijoms, dalyvaujančioms sukčiavimų tyrimuose, organizuoti atitinkamus mokymus finansų tyrimų klausimais ir parengti pareigūnus, atliksiančius finansų tyrimą	Užtikrinti, kad finansų tyrimą atliktų specialiai parengti finansų tyrėjai	Ikiteisminio tyrimo pareigūnų, parengtų atlikti finansų tyrimą, skaičius	GP, FNNT, PD, STT, VSAT, MKT	2010–2012
3.5.	Siekti, kad būtų taikoma baudžiamojo poveikio priemonė – turto konfiskavimas tais atvejais, kai asmuo pagrobta turta pardavė ar kitaip panaudojęs gavo materialinės naudos	Siekti, kad visais atvejais, kai kaltinamasis pagrobta turta pardavė ar kitaip panaudojęs gavo naudos, gautos lėšos būtų konfiskuojamos	Baudžiamojo poveikio priemonės – turto konfiskavimo skyrimo atvejų skaičius ir konfiskuoto turto vertė (Lt)	GP	2010–2012
3.6.	Esant būtinumui visoms institucijoms siekti gauti FNNT disponuojamą informaciją apie pinigines operacijas ir sandorius, o FNNT pateikti prašomus duomenis	Lietuvos Respublikos teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-01 nutarimu Nr. 527 patvirtintomis taisyklėmis, gauti	Kitų institucijų pateiktų paklausimų FNNT dėl įtartinų finansinių operacijų ir joms pateiktų atsakymų skaičius	FNNT, PD, STT, MKT, VSAT, VMI	2009–2010

		FNTT disponuojamą informaciją apie pinigines operacijas ir sandorius			

IV. Uždavinys. Turto išieškojimo sistemos (koncepcijos) sukūrimas

Eil. Nr.	Priemonė	Tikslas	Vertinimo kriterijai	Atsakingos institucijos	Įvykdymo terminas (metai)
4.1.	Parengti nusikalstamu būdu įgyto turto išieškojimo koncepciją, aiškiai nustatant turto išieškojimo procese dalyvaujančių institucijų sąsajas, kompetenciją, atsakomybę, ir prireikus pateikti siūlymus dėl reikiamų teisės aktų papildymo ar pakeitimo	Didinti nusikalstamu būdu įgyto turto išieškojimo efektyvumą	Sudaryta darbo grupė; parengta koncepcija	Darbo grupė: GP, STT, FNTT, PD, VSAT, MKT, STT, Ministro Pirmininko tarnyba, dalyvaujant VMI (bendradarbiaujant su Nacionaline teismų administracija ir Anstolių rūmais)	2010–2011
4.2.	Išanalizuoti Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarimo Nr. 1575 „Dėl pareigūnų, tiesiogiai dalyvavusių išaiškinant (nustatant) nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus, kuriais padaryta (galėjo būti padaryta) turtinė žala valstybei, skatinimo tvarkos“ ir 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 634 patvirtintų Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, į	Ieškoti būdų mažinti valstybės išlaidas saugant, realizuojant ir naikinant konfiskuotą turtą	Atlikta analizė, pateikti pasiūlymai dėl teisės aktų tobulinimo.	Darbo grupė: GP, FNTT, PD, STT, MKT, VSAT, VMI	2010

	valstybės pajamas perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, gražinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklių taikymo praktiką ir problemas, pateikti pasiūlymus dėl šių teisės aktų tobulinimo				
V. Uždavinys. Kvalifikacijos kėlimas					
Eil. Nr.	Priemonė	Tikslas	Vertinimo kriterijai	Atsakingos institucijos	Įvykdymo terminas (metai)
5.1.	Atskirų institucijų kvalifikacijos kėlimo programose kasmet numatyti ir organizuoti: a) trumpus kursus, skirtus informuoti visus prokurorus (ir tyrėjus) apie pagrindinius dalykus, su kuriais galima susidurti tiriant sukčiavimo atvejus; taip pareigūnai galėtų lengviau atpažinti sukčiavimo požymių turinčias nusikalstamas veikas ir prireikus perduoti jas tirti kolegoms, turintiems atitinkamų įgūdžių;	Nuolat kelti prokurojų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų kvalifikaciją	Prokurojų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų, dalyvavusių trumpalaikiuose ir detalesniuose kursuose dėl sukčiavimo nusikaltimų, skaičius	Atskiros institucijos: FNTT, GP, PD, MKT, STT, VSAT	2010–2012

	b) ilgesnius ir detalesnius kursus, kurių metu prokurorai ir tyrėjai, dirbantys su sukčiavimo bylomis, galėtų išmokti, kaip dirbti su bylomis, kontroliuoti ikiteisminį tyrimą ir atsižvelgti į būtinus klausimus, susijusius su bylos medžiagos parengimu				
5.2.	Užtikrinti, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir specialistai, dirbantys su sukčiavimo bylomis, būtų mokomi naudotis IT programomis ir kitomis informacijos pateikimo priemonėmis, padedančiomis atlikti tyrimą ir tinkamai viską pateikti prokurorui ir teismui	Ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir prokurorams suteikti specialių žinių, kaip naudotis informacijos pateikimo programomis	Mokymo programų skaičius Mokymus baigusių ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų skaičius	Atskiros institucijos: FNNT, GP, PD, MKT, STT, VSAT dalyvaujant LTEC	2010–2012
VI. Uždavinys. Visuomenės informavimas apie dabartinę situaciją sukčiavimų srityje					
Eil. Nr.	Priemonė	Tikslas	Vertinimo kriterijai	Atsakingos institucijos	Įvykdymo terminas (metai)
6.1.	Išanalizuoti ir apibendrinti informaciją apie sukčiavimo bylas, sukčiavimo rūšis, fiziniams asmenims ir valstybei padarytą žalą, dalintis informacija tarp institucijų ir teikti ją suinteresuotoms	Operatyviai dalintis informacija apie naujausias sukčiavimo rūšis	Atliktų analizių ir apibendrinimų skaičius	GP, FNNT, PD, VSAT, MKT, STT, Ministro Pirmininko tarnyba ir VMI (kaip informacijos gavimu suinteresuotos institucijos)	2009–2012

	institucijoms				
6.2.	Inicijuoti statistinių ataskaitų pagal plano pagrindinių tikslų įgyvendinimo vertinimo kriterijus parengimą ir skelbimą interneto svetainėje	Periodiškai operatyviai įvertinti plano pagrindinių tikslų įgyvendinimą ir informuoti apie tai visuomenę	Parengtų ataskaitų formų skaičius	GP (kreipiasi su prašymu dėl ataskaitų formų parengimo į IRD prie VRM)	2009
6.3.	Informuoti visuomenę apie galimus sukčiavimo nusikaltimų požymius, tokių nusikaltimų darymo mechanizmus ir kaip apsisaugoti nuo tokių nusikaltimų	Laiku įspėti visuomenę apie naujausius sukčiavimo būdus	Publikacijų visuomenės informavimo priemonėse skaičius	Visos institucijos: FNNT, GP, PD, VSAT, MKT, STT	2009–2012
6.4.	Organizuoti apklausas, siekiant išsiaiškinti, kokia Lietuvos gyventojų dalis netoleruoja sukčiavimo nusikaltimų	Išsiaiškinti, kokia gyventojų dalis ir kokių sukčiavimo nusikaltimų netoleruoja	Atliktų apklausų skaičius	GP	2009–2012

Atsakingų institucijų santrumpos:

FNNT – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;

GP – Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra;

IRD prie VRM – Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;

KTC – Kriminalistinių tyrimų centras;

LTEC – Lietuvos teismo ekspertizės centras;

MKT – Muitinės kriminalinė tarnyba;

PD – Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;

STT – Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba;

VMI – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;

VSAT – Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.